

KOKOUSHUISTIO

OHJAUSRYHMÄ: TALENT BOOST -TOIMENPIDEOHJELMA

Aika Maanantai 25.5.2020 klo 13.00 – 15.00

Paikka Skype

Kokouksen avaus

Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen ohjausryhmän kokouksen 6.2.2020 pöytäkirja.

Tilannekatsaus

Ulkomaalaislain ja lupamenettelyjen kehittämishankkeen käynnistyminen

Sonja Hämäläinen (TEM) esitteli viiden ministeriön (TEM, SM, UM, OKM, STM) yhteisen ulkomaalaislainsäädännön ja lupamenettelyjen kehittämishankekokonaisuuden. Kehittämishankekokonaisuuden ohjausryhmä on kokoontunut ja määritellyt aikataulun. Lainsäädännön kehittäminen on hankekokonaisuuden ykköskivijalka. Valmisteltavat hallituksen esitykset (HE) ovat mahdollisuuksien mukaan valmiina kevään 2021 aikana. Ulkomaalaislainsäädännön kokonaisuudistus arvioidaan, EU direktiivien sallima liikkumavara selvitetään. Kansainvälinen benchmarkkaus keskeisistä verrokkimaista on työn. Fast track – menettelyt, tunnistautumisratkaisut, akkreditoitujen työnantajat ja oleskelulupakorttien toimitus nousemassa kehittämiskohteiksi kv.verrokeista.

Toinen keskeinen kehittämissuunta on sähköisen prosessin kehittäminen ja automaation luominen UMA:n kehittämisessä. Täydellisemmän hakemuksen ja lomakkeen kehittämisen suuntaan

pyritään tekemään myös – nyt 70 % hakemuksista jätetään sähköisenä. Sonja Hämäläinen kertoi, että ministeri Haatainen on todennut käsittelyn määräaikoihin tarvittavan lineaarisuutta – edetään vaiheittain kohti yhden kuukauden keskimääräistä käsittelyn määräaikaa (4-3-2-1 kk). UMA-järjestelmätoteuttaja Accenturen kanssa käydään uudistuskeskustelua. Järjestelmän kehittämiseen on saatu Migriin rahoitus.

Kolmas keskeinen asia kokonaisuudessa ovat nopeat korjaukset prosessin, quick fixit. Tässä kokonaisuudessa projektipäällikkönä on Kristel Stenman-Huuskonen. UM:n kanssa pohditaan ulkoisten palveluntarjoajien lisääntyvää käyttöä, joka nopeuttaa hakemusten käsittelyä. TE-toimistojen roolia katsotaan myös.

Opiskelijoiden ja tutkijoiden lupa-asioissa OKM otettu mukaan Migrin tulohajaukseen. Uudistus suunnitellaan mm. oleskelulupa koko tutkinnonsuoritusajaksi, lisäksi helpotetaan Suomeen jäämistä ja nopeutetaan käsittelyä.

Puheenjohtaja Lehikoinen kiitti, että OKM on otettu mukaan Migrin tulohajaukseen opiskelija- ja tutkija-asioissa. Puheenjohtaja Gustafsson totesi, että seuraavaan ohjausryhmän kokoukseen tuodaan käsittelyyn tavoitteajat eri prosesseille. Keskustelussa todettiin, että kun rajat poikkeusolojen jälkeen aukeavat, on kilpailu osajista kovaa. Lakiuudistuskokonaisuudessa tarvitaan nyt uudistuksia kirittäviä aikatauluja.

- Koronan vaikutukset Talent Boost –toimenpideohjelmaan

Birgitta Vuorinen ja Ulla Mäkeläinen (OKM) esittelivät kokouskutsun mukana toimitetun muistion.

Puheenjohtaja Lehikoinen tiivisti, että koronakriisin aiheuttama talouden raju supistuminen yhdessä rajaliikenteen rajoitusten ja liikenneyhteyksien puuttumisen kanssa on vaikuttanut merkittävästi myös Talent Boost –toimintaan. Koronavirustilanteen eskaloituttua osajien houkuttelun ja rekrytoinnin toimenpiteet pysähtyivät kuin seinään. Resurssit on keskitetty Suomessa jo oleviin osajiin ja toimenpiteisiin, joilla voidaan minimoida tulevia haittavaikutuksia, esimerkkinä syksyllä Suomessa opintonsa aloittavien kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden tilanteen osalta.

Puheenjohtaja Anita Lehikoinen totesi, että korona exits-strategian valmisteluissa kansainvälisten osajien houkutteluosuus ei vielä ole kyllin vahvasti läsnä osaamipohjaiseen kasvuun - tieteekarttaan, osaamis- ja koulutustason nostoon – liityen. Puheenjohtaja Gustafsson totesi, että mahdollisesti mennään pitkäänkin aaltomaisesti eteenpäin koronatilanteen kanssa. Yritysten omien exit-suunnitelmien käynnistäminen on välttämätöntä. Aaltoliike ei voi jatkua loputtomiin

yri­tysten erityisasiantuntijoiden kanssa – erityisasiantuntijoiden saatavuuden turvaamisesta meidän tulee huolehtia! Suomalainen start-up yhteisö on edelleenkin Euroopan johtaja VC rahoituksen saamisessa. Kansantalouteen suhteutettuna Suomi pystyy eniten saamaan VC rahoitusta. Konsultointiminnot ovat nyt täysin kiinni; seuraavan kerran kun rajoituksia ruvetaan kiristämään, täytyy erityisasiantuntemus taata ja työmatkaliikenne on järjestettävä myös poikkeusoloissa.

Keskustelussa todettiin, että osaajien saamiskilpailu korostuu. Kun koko maailma tekee digiloikkaa, miten Suomi voisi turvata vetovoimansa ja tehdä #FinlandWorks-osaajahoukuttelua etätyöntekijöiden hakemiseksi maailmalla. Etätyönä aloittavat työntekijät tekisivät koeaikansa kotimaassaan ja lupa-asiat voisivat edistyä samalla.

Pj Gustafsson totesi, että etätyöresurssien käyttäminen vaikka toiselta puolelta maailmaa on haaste työnvälitystoiminnalle businesslogiikalla. Jos #FinlandWorks onnistuisi tarjoamaan netin yli työvoimaa, julkinen toimija olisi tehnyt osansa yritysten tueksi.

Birgitta Vuorinen (OKM) kuvasi poikkihallinnollista yhteistyötä kv.opiskelijoiden tueksi. HE pois-saolevaksi ilmoittautumisesta on annettu, toimeentulon järjestämistä selvitetty ja Migrin kanssa keskusteltu 45 op joustosta poikkeusaikoina.

Sonja Hämäläinen totesi, että kv.opiskelijoiden maahantulosta on keskusteltu Migrin kanssa. Toimeentulorajoista jousto suopeaa, UM:n ja Migrin kanssa keskustellaan opiskelijoiden hakemuskäsittelyn suman hoitamisesta. Kv.opiskelijoiden tilanne on talouden hidastuessa kriittinen. Ennen koronaa oli tarkoitus aloittaa kv.opiskelijoiden ja työnantajien matchaustoimintaa. On kyettävä varmistaa Suomessa olevien tehokas koppaaminen, maahanmuuttajat siirtyvät kuntako-keiluun, TE-hallinnon ja korkeakoulujen yhteistyörakenteet on mietittävä. Samoin on läpikäytävä palkkatukiratkaisujen mahdollisuus, joilla kv.opiskelijat pääsisivät tehokkaasti kiinni työelämään.

Pj totesi, että asia merkitään tiedoksi.

Esitys toimenpiteiden painopisteistä ja priorisoinnista koronan jälkeen

Edellisessä ohjausryhmän kokouksessa päätettiin, että Talent Boost –toimenpideohjelmaa tiivistetään ja se viedään Työllisyyden sekä Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden ministerityöryhmien käsittelyyn pikimmiten. Tämän keskustelun pohjalta tiivistelmä on tarkoitus viedä ministerityöryhmien käsittelyyn 16.6.2020.

Laura Lindeman totesi, että Talent Boostin veto- ja pitovoimatyöryhmässä on käyty keskustelua Talent Boost -toimenpideohjelman painotuksista uudessa tilanteessa. Painopisteiksi otetaan nyt erityisasiantuntijat, kv.opiskelijat ja tutkijat. Kasvun edellytysten kannalta kv.osaajat ja linkittyminen maailman arvoverkostoihin, kv.tutkimuslaitoksiin ja korkeakouluihin on välttämätöntä. Suomessa jo olevat ulkomaalaiset otetaan myös uudella tavoin keskiöön; kohtaamiset työelämän kanssa, toisaalta myös monimuotoisuusohjelman vahvistaminen ja työnantajien kv.rekrytointikyvykkyyden lisääminen.

Puheenjohtaja Anita Lehikoinen kysyi, onko ministeriöillä tietoa, miten muut maat ovat varautuneet koronan jälkeiseen osaajakilpailun kiristymiseen. Pitäisi pohtia, mihin maailma on menossa työvoiman ja opiskelijoiden liikkuvuuden kannalta. Jatkossa asiantuntijatoita voidaan tehdä yhä enemmän ympäri maailmaa – miten me Suomessa tähän reagoimme.

Sonja Hämäläinen totesi, että VN teas- hankkeen kansainväliset vertailumaat eivät ole luopumassa houkuttelutoimista; ensihavaintoja hankkeesta saadaan kesän korvilla. Suomen edustustoilta maailmalla voisi pyytää avainanalyysijä tärkeitä maista.

Keskustelussa ohjausryhmäläiset tervehtivät ilolla painotusta panostaa Suomessa jo olevien kv.osaajien kohtaamisiin työnantajien kanssa. Kv.opiskelijoilla on valmistuttuaan vahvoja kohtaamisaongelmia, tällä hetkellä ei myöskään ole työkaluja panostaa kv.opiskelijoiden saamiseen työhön. Työn opinnollistaminen voisi olla osa keinovalikoimaa. Tulisi pohtia, miten voidaan ehkäistä uralukkojen syntyä kv.opiskelijoille. Todettiin myös, että osana kv.rekrytinnin rakentamisesta on kartoitettu yrityksiä, jotka olisivat kiinnostuneita Suomessa olevista kv.opiskelijoista. Ennakoiva ote helpottaa matchausta. Kv.opiskelijoiden valmistumisen yhteyteen tulisi kehittää erilaisia palvelumalleja ja –prosesseja, jotka helpottavat koulutusta vastaaviin tehtäviin työllistymistä.

Täydennykset toimenpideohjelmaan

- Uudet avaukset:

1. opiskelijoiden ja tutkijoiden oleskelulupien käsittelyaika 1 kk

Puheenjohtaja Lehikoinen totesi, että opiskelijoiden ja tutkijoiden oleskelulupien 1 kk:n määrällistä käsittelyaikatavoite ei ollut hallitusohjelmakirjauksissa, niissä puhuttiin vain työperusteisista luvista. Nyt esitetään, että myös opiskelijoiden ja tutkijoiden lupiin otettaisiin myös 1 kk keskimääräinen käsittelyaikatavoite. TalentBoost -toimenpideohjelma viedään kesäkuussa Työllisyys-

den edistämisen sekä Sivistyksen, koulutuksen ja innovaatioiden ministeriryöryhmien käsittelyyn. Yhden kuukauden keskimääräinen käsittelyaika olisi tärkeä lisätä ministeriryöryhmien aineistoon, jotta kehittämistyölle saadaan tarvittava poliittinen selkänoja.

Birgitta Vuorinen esitteli opiskelijoiden lupa-asian nykytilaa ja kehittämisajatuksia. Konsulipalvelujen sulku heijastunee myös Migriin, mikä saattaa koronan jälkeen edelleen pahentaa ruuhkaa opiskelijoiden oleskelulupien käsittelyssä. Korkeakoulut tekevät opiskelijavalinnat 1-2 krt vuodessa. Opiskelijavalinnasta on kuukausien viive oleskeluluvan hyväksymisestä tai hylkäämisestä, monesti lukuvuosi on ehtinyt jo alkaa, ennen kuin luvat myönnetään. Kehittämisajatuksina on pohdittu, voisiko korkeakoulu olla aktiivisempi lupaprosessissa, esimerkiksi käynnistää prosessin opiskelijan puolesta. Tunnistautumisratkaisuja on myös mietitty siten, että se olisi kevyempää lähtömaassa ja vahvistuisi tultaessa Suomeen. Tätä pohditaan Sonjan Hämäläisen asiakohdassa 2 esittelemässä valmistelurakenteessa.

Puheenjohtaja Lehikoinen totesi, että 1 kk tavoiteaika on merkittävä. Myös korkeakoulujen aktivoiminen on tärkeää, lupakäsittelyn 1 kk on kilpailutekijä meille. Maailman huippuyliopistoista saa opintopaikat ja luvat nopeammin kuin suomalaisista korkeakouluista. Birgitta Vuorinen jatkoi toteamalla, että koronan jälkeen lukuvuosimaksuista riippuvaiset korkeakoulujärjestelmät/-maat tulevat tehostamaan osajakilpailuaan ja huippuopiskelijoiden etsintää. Tässä kisassa Suomen on selvittävä.

Keskustelussa VM:n edustaja totesi, että 1 kk keskimääräisestä tavoiteaikana voi todeta, että tavoite on hyvä keskimääräisenä, ei ehdottomana. Mikäli uudistamiseen liittyy määräraharahatarpeita, otetaan niihin kanta tavanomaisessa budjettimenettelyssä. Puheenjohtaja Gustafsson totesi, että UM:lle on mentävä viesti siitä, että konsulitoiminta on resursoitava niin, että konsulipalvelut eivät menisi täysin tukkoon. Sonja Hämäläinen kertoi, että seuraavaan lupauudistusten ohjausryhmään on pyydetty UM:ltä varautumissuunnitelma konsulipalveluista. SM-TEM-UM palaverissa asia myös esiin. Sonja totesi, että 1 kk opiskelijaluvat on tavoiteltava asia.

Ohjausryhmältä saatiin hyväksyntä Talent Boost -toimenpideohjelmaan esitetylle uudelle linjaukselle, että opiskelija- ja tutkijalupien käsittelylle otettaisiin lähtökohdaksi 1 kk tavoiteaika työlupien tapaan.

2. Tiekartta

Ulla Mäkeläinen (OKM) alusti Talent Boost -toimenpideohjelmaan esitetystä uudesta avauksesta, vuoteen 2035 katsovasta kansainvälisen osaamisen ja työvoiman maahanmuuton tiekartasta.

Kv.osaajien houkuttelu on pitkäjänteistä toimintaa. Strategisten kumppanuuksien tai vaikkapa integroitumista tukevien prosessien uudistaminen vie aikaa ja vaatii resursseja sekä eri toimijoiden sitoutumista pitkäjänteiseen työhön. Pitkäjänteistä ajattelua ja laajasti yhteiskunnassa hyväksytyjä tavoitteita ja toimia tarvitaan, että kansainvälisten osaajien maahanmuutto saadaan myös Suomen talouden kestävyuden kannalta välttämättömälle tasolle. TKI-järjestelmämme tarpeet – se, että kv.osaajien asiantuntemus vahvistaisi suomalaisten yritysten ja organisaatioiden kasvua, kansainvälistymistä ja uudistumista – tuo myös oman näkökulmansa osaajien houkutteluun.

Käynnistettävä tiekarttatyö on tarkoitus tehdä osallistavasti kuullen laajasti sidosryhmiä.

Keskustelussa nostettiin esiin, että tiekarttatyössä on tärkeä miettiä korkeakoulujen rooli työllistymisen edistäjänä ja myös kv.osaajien jatkuvan oppimisen turvaajana. Työllisyyteen kytkeytyviä vastuita ja uutta osaamista tarvitaan korkeakoulupuolelle. Korkeakoulut koettiin hyväksi areenaksi kv.osaajien integroinnin ja houkuttelun ekosysteemien eteenpäin viemiselle.

Puheenjohtaja Lehikoinen totesi, että tiekartta tärkeä ja siinä tulisi muodostaa tarkkoja tavoitteita Ministerityöryhmien käsittelyä varten tulee laatia kattava pohjapaperi. Selontekoja, kuten koulutuspoliittinen selonteko, joka annetaan eduskunnalle 2021 alkupuolella helmikuussa, on kytkettävissä tiekarttatyöhön, samoin kotouttamisselonteko. On tärkeä antaa aikaa vuorovaikutukselle. VNK on käynnistänyt väestöpolitiikan tarkastelun, johon tiekartta voisi myös kytkeytyä vahvasti. Väestöpoliittinen tarkastelu on tärkeä tahtotilan muodostamisen kannalta. Esimerkiksi Japani on päättänyt korvata ikääntyvän ja vähenevän väestön vähenevät miestyövuodet teknologialla. Tiekartalla haetaan poliittista sitoutumista sille, mitä olemme yhteiskuntana vastaanottamassa ja mille väestölle prosessit mitoitetaan ja mihin Suomi asemoituu globaalissa maailmassa.

Keskustelussa nostettiin esiin, että tiekartan toimenpiteet ovat ennakoitavasti sellaisia, että työllisyyskokeilun työnhakija- ja työnantajapalvelut on myös hyvä sisällyttää mukaan tiekarttatarkasteluun. Työnantajapalvelut jäävät TE-puolelle, toisaalta kunnat vastaavat kaikista vieraskielisistä työnhakijoista. Todettiin lisäksi, että tiekartan tarpeellisuutta korostaa pitkäjänteinen työ- ja koulutuspolitiikan kytkeminen elinkeino-, koulutus- ja politiikkoihin. Tarvitaan aidosti integroitu näkemys siitä, mitä Suomi maahanmuutolta tarvitsee.

Puheenjohtaja Gustafsson veti kokouksen keskustelua yhteen todeten, että toimenpideohjelma ja pidemmän aikavälin tiekarttatyö saatava tukemaan toisiaan ja lisäarvoa tuottaviksi. Hyvät skenaariot tulevaan tehtävä, mutta myös päivänpolttavat ongelmat selvitettävä.

Muut asiat

Ei muita asioita.

Seuraavan kokouksen ajankohta

Seuraavan kokouksen ajankohta on 10.9.2020.

Laura Lindeman
johtava asiantuntija

Ulla Mäkeläinen
opetusneuvos

JAKELU Kansliapäällikkö Raimo Luoma, työ- ja elinkeinoministeriö
Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Elinkeinojohtaja Tuula Antola, Espoon kaupunki
Maahanmuuttojohtaja Sonja Hämäläinen, työ- ja elinkeinoministeriö
Johtaja Riku Immonen, Pirkanmaan TE-toimisto
Lähetystöneuvos Laura Kamras, ulkoministeriö
Kaupunginjohtaja Jari Kesäniemi, Forssan kaupunki / seutukaupungit
Viestintäjohtaja Mikko Koivumaa, työ- ja elinkeinoministeriö
Lainsäädäntöjohtaja Riitta Koponen, sisäministeriö
Johtaja Tiina Korhonen, Uudenmaan TE-toimisto
Neuvotteleva virkamies Taina Kulmala, valtioneuvoston kanslia
Toimitusjohtaja Niko Kyynäräinen, Turun kaupunki
Executive Director Teija Lahti-Nuuttila, Business Finland

Erityisasiantuntija Essi Lojander, työ- ja elinkeinoministeriö
Vararehtori Minna Martikainen, Vaasan yliopisto
Erityisasiantuntija Juha Mitrunen, valtiovarainministeriö
Palvelualuejohtaja Jaakko Niinistö, Vantaan kaupunki
Tietohallintoneuvos Maria Nikkilä, valtiovarainministeriö
Teollisuusneuvos Sampsa Nissinen, työ- ja elinkeinoministeriö
Apulaispäällikkö Raimo Pyysalo, Maahanmuuttovirasto
Asiantuntija Jere Päivinen, sosiaali- ja terveysministeriö
Elinkeinojohtaja Marja-Leena Rinkineva, Helsingin kaupunki
Työllisyysjohtaja Regina Saari, Tampereen kaupunki
Projektijohtaja Heidi Stenberg, Metropolia ammattikorkeakoulu
Maahanmuuttopäällikkö Jaana Suokonautio, ELY-keskus
Neuvotteleva virkamies Niina Suutarinen, valtiovarainministeriö
Ulkoasiainneuvos Pasi Tuominen, ulkoministeriö
Projektipäällikkö Pipa Turvanen, työ- ja elinkeinoministeriö
Johtaja Birgitta Vuorinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtava asiantuntija Laura Lindeman, työ- ja elinkeinoministeriö (sihteeri)
Opetusneuvos Ulla Mäkeläinen, opetus ja kulttuuriministeriö (sihteeri)

TIEDOKSI Ohjausryhmän varajäsenet
Kansainvälisten osaajien veto- ja pitovoimatyöryhmän jäsenet
Ulkomaalaislainsäädännön ja lupamenettelyjen kehittämishankkeen
ohjausryhmän jäsenet
Valtiosihteeri Ville Kopra
Valtiosihteeri Tuomo Puumala
Erityisavustaja Jenni Karjalainen
Erityisavustaja Timo Nevaranta
Erityisavustaja Piia Rekilä
Erityisavustaja Eeva Kärkkäinen
Erityisavustaja Markus Ylimaa
Johdon assistentti Mirja Lindholm
Johdon sihteeri Pia Högström